

Az Európa-hírű budaörsi passiójáték felélesztésére indult kezdeményezések közé kívánkozik a következő hír:

a kitelepített budaörsi németek szervezete, a *Heilbronnban működő Heimatverein*, a helybeli Német Nemzetiségi Bizottság, az önkormányzati képviselők, a "Budaörsért Alapítvány" és a Budaörsi Városvédő Egylet elhatározása után széles körű szerveződés indult meg, a valaha a kőhegyi sziklatömb tetején álló vaskereszt újraállítására. A Budaörs Polgármesteri Hivatala által is támogatott esemény időpontja még nem ismeretes. A helyzet pillanatnyilag úgy áll, hogy a Heimatverein az alapozáshoz szükséges pénzt előteremtette. A "Budaörsért Alapítvány" elkészítette a statikai tervet, mely egyaránt biztosítja a nevezetes szikla épségét és a kereszt megfelelő rögzítését. A monumentális, 4 méter magas vaskereszt beemelését a Légiforgalmi és Repülőtéri Igazgatóság (LRI) ellenszolgáltatás nélkül végzi el helikopterrel - nyilatkozta Nagy Tamás főpilóta.

Épségben csak a hegy vészeltte át az elmúlt ötven évet

A kőhegyi kereszt

Kegyetlen dotog, ha az embert a hatalom által kiosztott szerep szerint a vesztes oldalhoz sorolják.

1945-ben, Németország kapitulációját követően, a hazai németajkú lakosságot is megbélyegezték a "kollektív bűnösség" agyrémével. December 29-én hirdették ki az akkori magyar kormány 12330/1945. számú rendeletét a német nemzetiségű lakoságnak az anyaországba történő áttelepítéséről. A "bűnösök" között valószínűleg Budaörs népe lehetett a legbűnösebb, mert a családok elhurcolását - már három héttel a rendelet megjelenése után - az országban először, itt kezdték meg.

Gyalázatos döntés volt. Két évszázad verejtékkel és szorgalmas munkával elért biztonságát semmisítették meg, virágzó kultúrát pusztítottak el, szinte napok alatt. És hogy a zürzavar még teljesebb legyen, a kitelepítettek házaiba beköltöztették az otthonaikból hasonló módon elűzött felvidéki és erdélyi magyarokat. Ragyogó ötlet volt, akik kitalálták a mai napig büszkék lehetnek rá. Egyetlen huszárvágással, kiszakítva szülőhelyéről, megfosztva gyökereitől, három népcsoportot tetek tönkre. A többségnek, aki ezt a traumát átélte, az azóta eltelt, közel fél évszázad kevés volt a meghekülő feledéshez.

1946. január 19-ig, a kitelepítés kezdetéig Budaörs a németlakta települések megszo-kott, dolgos mindennapjait élte. Megtartva elődeik szokásait, ápolva hagyományait, anyanyelvét használta, és mélyen vallásos érzületű volt. Az egyházi ünnepeket igen nagyszámú résztvevővel tartották meg, és ezeket a lakosság igen komolyan vette. Bizonyíték erre a régi Budaörs életével foglalkozó írásokban felsorolt számtalan vallási célú tárgy, építmény. Ezeknek a sorsát sajnos megpecsételte az elmúlt csak-

nem ötven év államilag deklarált ateizmusa. Szűk látókörű emberek vandál módon kápolnákat romboltak le, kereszteteket, szobrokat törtek össze, szegényebbé téve az utánuk felnövő generációt. A legnagyobb pusztítás a Kőhegyen történt.

1855-ben Wendler Ferenc a Szeplőtelen Fogantatás tiszteletére kápolnát épített a Kőhegyen. A kápolna előtt a Braun család Szentháromság szobrot állított fel. Ugyanebben az évben a Kőhegyet uraló jellegzetes sziklaalakzat nyugati oldalán, a magányosan különálló hatalmas szikla tetején a Deigner család egy vaskeresztet állított. Az együttes évtizedek alatt kegyhellyé lett, messzi tájakról is hívek ezrei keresték fel.

Mindez 90 évet élt meg. A kápolna köveit széthordták, a Szentháromság szobor elpusztult, a vaskeresztet utoljára a háború utáni első nagy vasgyűjtő akció idején a MÉH-telepen látták.

"So war es... So war es bis 1945! Dann wühlte die große Völkerwanderung den Frieden des Dorfes auf. Mit sieben Eisenbahntransporten wurde die Bevölkerung 1946, bzw. 1947 in die West- und Ostzone Deutschlands deportiert.

Daheim blieben Elend und Verwüstung. Das mit Schweiß und durch zähe Arbeit Errungene, durch Jahrzehnte Erschaffene ging in der Zeit einiger Wochen zugrunde. Wie tot lag alles da, und durch die offenen Türen und eingeschlagenen Fenster pffiff klagen und janmernd der Wind. Wo gestern noch das Leben blühte, wo die schönen alten Lieder klangen, breitete sich hernach ein großes, stummes Niemandsland aus.

Ugyanígy csak nyomokban lehetőségek annak a monumentális, téglából és kőből épített szabadtéri díszletnek egy-egy darabja, ahol a 30-as évektől, az európai hírű Budaörsi Passiót mutatták be a község lakosai.

Ezek sajnos egy végérvényesen letűnt kor emlékei. A próbálkozások, az elpusztított tárgyak, építmények rekonstrukciója, tiszteletre méltóak. Budaörs kulturális értékeit gyarapítják. A várost szerető ember pedig úgy érzi, hogy lépésről-lépésre sikerül rendbehoznia valamit abból, amit primitív módon tönkretettek mások. Egy azonban biztos, Budaörs elüldözött lakói számára az igazi érték az marad, amit ők hoztak létre, ez életük része volt. Mint a Kőhegy vaskeresztje, a kitelepített Pfundt György megirázó írásában a hajdan virágzó élet, a visszahozhatatlan múlt jelképe.

Frank József

Stille herrschte nur, tiefe Stille! Es schwiegen die Glocken, stumm blieben die Gräber im Friedhof, wo die Ahnen ruhen, - nur auf dem Bahnhof herrschte Lärm und war rege Bewegung. Am 19. Januar 1946 rollte der erste Aussiedlungszug aus Budaörs in Ungarn in die weite, ungewisse Welt. Es war Nacht, als sich der Zug in Bewegung setzte. Im Mondeslicht erschien nochmals das Eisenkreuz auf dem Fels des Steinberges...

Aber am Himmel oben leuchteten die Sterne, wie im wahrsten Frieden, die Sterne unserer Heimat!...

Georg Pfundt

(Budaörser Heimatbuch, Stuttgart, 1952)